

נר שמואל



לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

# שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: [n101@okmail.co.il](mailto:n101@okmail.co.il) פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

## תענית - י"ט

1. עיר שלא ירדו בהם גשמים וסביבותיה ירדו, האם מתענים?

אנשי אותה העיר מתענים ומתריעים ואלו שסביבותיהם:

לת"ק: מתענים כיון שיגרם להם מחסור משום הקונים מהעיר הסמוכה, אבל לא מתריעים. ולר' עקיבא: מתריעים ולא מתענים. וכן דעותיהם בעיר שיש דבר או מפולת. ודבר שעליו מתענים כשיש בעיר לפחות 500 גברים בריאים ומתו ב-3 ימים, אחד בכל יום.

2. על אלו צרות מתריעין בכל מקום, אפילו אם אירעו במקום אחר?

שדפון [לתבואה], ירקון [חולי], ארבה, חסיל, חיה רעה, חרב [צבאות], ומפני שהיא מכה מהלכת.

ומעשה שהיה שדפון באשקלון וגזרו אף בשאר הערים וכן כשאכלו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן, ולר' יוסי רק נראו הזאבים.

3. מעל אלו מתריעין אפילו בשבת?

עיר שהקיפוה נכרים, נהר העולה, ספינה המיטרפת. ר' יוסי אומר: דוקא לעזרה אבל לא לתפילה. שמעון התימני: אף על הדבר ולא הודו לו חכמים.

4. על כל צרה מתריעים חוץ מרוב גשמים, איזה מעשה מביאה המשנה בענין זה?

בקשו מחוני המעגל שיתפלל על גשמים ואמר להם 'הכניסו תנורכם' התפלל ולא ירדו. עג עוגה ועמד בתוכה ואמר רבש"ע בניך שמו פניהם אלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני וכו' שאיני זז עד שתרחם וכו' התחילו מנטפין, אמר לא כך שאלתי וכו', התחילו בזעף אמר לא כך וכו' ירדו כתקנתן עד שהוצפה ירושלים ועלו להר הבית וכשבקשו שיתפלל שיפסיק אמר אם תתכסה אבן הטוען אתפלל. שלח לו שמעון בן שטח אילמלי חוני אתה גוזרני עליך נידוי, על אמירת 'לא כך שאלתי' אבל מה אעשה שאתה כבן אצל אביו וכו'.  
אם התענו וירדו גשמים: קודם הנץ לא ישרימו התענית, אחר הנץ ישרימו. ולר"א קודם חצות לא ישרימו, ולאחר חצות ישרימו. וכן היה מעשה בלוד שירד קודם חצות אמר להם ר' טרפון אכלו ושתו, ועשו יו"ט וקראו הלל הגדול.

5. ירדו גשמים ברביעה ראשונה וזרעו ולא צמחו או שצמחו והשתנו מתריעין מיד, מהו השתנו?

השתנו מצורתם אבל יבשו אין מתענים שנחשב כתפילת שווא שלא יועיל. ונתחדש בזה במקרה שעלו בקנה אחר שנתייבשו, אעפ"כ אין בהם ממש החילוק בין בצורת לרעב - א. בצורת - כשאפשר להביא מעיר אחרת. רעב - כשצריך ממדינה אחרת. ב. בצורת - חיטים מצויות וסאה נמכרת ביוקר סלע. רעב - אינם מצויות ונמכרות במחירם הרגיל.  
וביאר ר' יוחנן, שאם אין מעות מצויות אפילו אם חיטים מצויות מתריעים מיד וכמו בטבריה שמתו מרעב כשחיטים היו בזול.

6. גשמים בכח מועיל רק לאילן, גשמים בנחת מועיל רק לזרעים. גם בכח וגם בנחת מועיל לשתיהם. אלו גשמים לא מועילים לשתיהם?

כשבא בשטף גדול וממלא את הבורות שיחין ומערות אך לא מועיל לצמחים ולאילנות. כשלא ירד גשם המועיל לאילנות עד פסח מתענים וכשלא ירד גשם המועיל לבורות שיחין ומערות, מתענים אפילו בפרוס החג, אבל אם אין מים, מתריעים מיד - בשני וחמישי הקרוב. ועל כל אלו מתריעים דווקא במדינתם. אסכרה - בזמן שיש בה מיתה מתריעים עליה. גובאי - [מין ארבה] מתריעין עליו אפילו אם נראה כל שהוא שוודאי מתפשט אבל על חגב אין להתענות ולרשב"א אף על חגב. שנת שמיטה - מתריעים על בורות, שיחין ומערות. ועל אילנות: לת"ק אין מתריעים כיון שהם הפקר ולרשב"ג מתריעים כיון שיש מהם פרנסה לעניים. [ולברייתא אחרת לרשב"ג מתריעים על הספיחים משום עניים]

7. מיום שחרב ביהמ"ק נעשו הגשמים צימוקין לעולם [שנתמעטו] למה המשילו את השנים?

שנה שגשמיה יורדין בזמן - לעבד שנתן לו רבו פרנסתו בא' בשבת ויש לו שהות להכין והעיסה נאפת כך בגשמים יש לתבואה זמן להתבשל. שנה שאין גשמיה יורדין בזמן - עבד שנתן לו רבו פרנסתו בערש"ט. והעיסה נאפת שלא תקנה כך התבואה לא תתבשל. שנה שגשמיה מרובין - עבד שנתן לו רבו פרנסתו בבת אחת, וטחן הכל יחד ממילא הכמות שנפסדת בריחיים ובקערה שלשים בה קבועה היא, בין אם לש מעט או רב וכאן נפסד רק פעם אחת לכל השנה. כך בגשמים יש כמות מים קבועה שנבלעת בקרקע שאינה ראויה לזריעה. וכשיורד הרבה בב"א הראויה לזריעה סופגת יותר מאשר אם היה יורד בכמה פעמים.

שנה שגשמיה מועטין - לעבד שנתן לו רבו פרנסתו מעט מעט ובכל פעם שלש נפסד הכמות שנשאר בריחיים ובעריבה, כך בגשמים בכל פעם מים בקרקע שאינה לזריעה. דבר אחר: גשמים מרובין לאדם המגבל טיט שכשיש לו מים רבים הטיט מגובל יפה, משא"כ שיש לו מים מועטין. כך כשיורד מעט גשמים הקרקע אינה מושקת כראוי. [מעשה דנקדימון בן גוריון יובא בדף הבא].